

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 18. novembra 1937

Leto IV — Številka 7

Prof. Niko Kuret, predsednik Pax Romane

Med počitnicami je dnevno časopisje poročalo o lepo uspelem XVI. kongresu Pax Romane (od 24. julija do 2. avgusta v Parizu). Ves katoliški, pa tudi nekatoliški svet je ob tej priliki z zanimanjem zrl na delo katoliške dijaške mladine, ki se je v teh dneh zbrala po svojih predstavnikih iz vseh delov sveta v Parizu. Sv. oče Pij XI. je blagoslovil kongres in poslal nanj svojega zastopnika, pariška kardinala Verdier in Baudrillart sta se ga stalno udeleževala, vlada ga je podprla, zunanji minister ga je pozdravil po svojem zastopniku, tudi francoski parlament in senat sta se ga po zastopnikih udeležila.

Zastopnikom Slovenske dijaške zveze je uspelo pridobiti glavni odbor za to, da je doletel za prihodnji kongres, ki se bo vršil v avgustu 1. 1938., Jugoslavijo, in sicer Slovenijo. V Parizu je bil že izvoljen novi odbor brez predsednika, pač pa je glavna skupščina pooblastila slovensko dijaško zvezo, da sama kar najhitreje imenuje predsednika. Odbor Pax Romane za leto 1937/38 je sledeč: predsednik: prof. Niko Kuret, Ljubljana; I. podpredsednik: Roger Millot (Francija); II. podpredsednik: dr. Novotny (Avstrija); III. podpredsednik: J. Kirschbaum (ČSR). V odboru sta ostala dosedanja generalni tajnik Pax Romane Rudi Salat in cerkveni zastopnik univ. prof. l'abbé J. Gremaud. Častno, pa tudi odgovornostipolno mesto predsednika te velike mednarodne katoliške študentske organizacije je prevzel g. prof. Niko Kuret, ki se je že za časa svojih akademskih študij vneto in uspešno udeleževal v Slov. dijaški zvezi in v Pax Romani. Glavno vprašanje, ki se bo na prihodnjem kongresu obravnavalo, je razmerje katoliškega študenta do delavca s posebnim ozirom na komunizem.

Življenje v Barceloni

Slovenski rudar, ki je živel v sev. Franciji in se je razočaran vrnil z rdeče fronte v Španiji, je povedal pretekli teden dobesedno tole: »Kruh imamo samo nekaj dni v tednu; toda to je težak kruh, neprebavljiv in ki se lomi kot pesek, ko ga kopljemo. Dobivamo ga le po 100 gr. Jesti nekatere dni konjsko meso, po privilegij jetičnih. Ni ne mesa, ne sladkorja, ne kave, ne rib, ne drv, ne premoga.

V številnih tovarnah delavci ne prejemaajo mezd že 8—10 tednov. V splošnem delajo le dva dni v tednu. Nihče ne veruje, da bi mogel prebiti to zimo. Plebiscit, ki bi bil svoboden, bi dal Francu 90% pripadnikov. In v Barceloni gospodje to dobro vedo. Madrid ne želi drugega kot da bi bil že odrešen. Sovraštvo proti Sovjetiji, ki jo smatrajo za glavnega krivca te njihove nesreče, je nepopisno. Vsi verujejo v zmago Franca in ničesar drugega si ne žele kot čimprejšnjo konca klanja.

Stoletje korporativizma

Romunski državnik, finančnik in gospodarški znanstvenik Manoiilescu je napisal knjigo, ki ji je dal naslov »Stoletje korporativizma« (izšla je v Parizu). Pri tem je mislil na stoletje, ki je pred nami. Je morda Manoiilescu sanjač? Najbrž ne — bil je minister za industrijo. Sicer pa to ni važno in stoletje korporativizma ne bo zato, ker misli tako Manoiilescu, temveč zato, ker drugače biti ne more!

Korporativna zamisel družbe napreduje.

Skoraj je ni dežele, kjer ne bi bodisi miselno bodisi dejansko nastopil korporativizem zmagovite poti.

V Italiji je že v polnem razmahu, prekoračil je dobo začetne negotovosti, v razdobju sankcij je preстал svoj ognjeni krst, ko je rešil italijansko gospodarstvo, napadeno od 52 držav, in korporativna reprezentanca že vrši poslednji pregled načrtov, ki so jih izdelale posamezne korporacije za kar najmanjšo odvisnost italijanskega gospodarstva od inozemstva — naloga, ki jo zmore samo korporativno gospodarstvo. Na Portugalskem je pravno in politično že dograjen. V Avstriji mu je edina resna ovira mučen zunanje politični položaj in njegovi odmevi v državi. V Švici osvaja kanton za kantonom. Videti je, da se bo tudi Nemčija končno socialno-gospodarsko preoblikovala v korporativizem in opustila posnemanje propadlega sovjetskega državno-kapitalističnega poskusa. Na Irskem je že dobil svoje prvo potrdilo v novi ustavi. Zanimivi poskusi in občudovanja vredni naporj Roosevelta v USA so izraz iste ideje, ki pa še ni našla svoje odgovarjajoče pravno-politične oblike, ker je dežela še vse preveč vključena v liberalno-kapitalistične vezi. Še več bi jih lahko našli, n. pr. zadnje dni Brazilijo, gotovo pa vse, če bi upoštevali vse najrazličnejše oblike poseganja državne politike v gospodarsko razsulo liberalnega kapitalizma in pa miselno in študijsko pripravljanje korporativizma. Gre za nov svetovni pojav, ki se je pojavil sam od sebe in si v različnih okoliščinah kreše različne oblike iste obnovitvene akcije.

Bistvo korporativizma.

Korporativizem stremi za tem, da se udeležiti organična zamisel družbe politično in pravno. Organična zamisel družbe pa pomeni tako zamisel, ki pojmuje življenjsko družbo kot celokupnost medsebojnih odnosov in razmerij, ki se prepletajo med obema poloma družbenega sestava, med poedincem in družbo. Gre za to, da se ta dva »sovrážnika« med seboj spravita. Sprava pa ni v tem, da eden popolnoma nadvlada drugega (v liberalizmu posameznik družbo, v boljševizmu družba posameznika), ampak je v tem, da se interesi in

delovanje poedincev in družbe uredi tako, da delovanje enega ne bo onemogočalo delovanja drugemu in da zasledovanje interesov prvega ne bo zaprlo poti do interesov drugega, skratka, da se ne bosta uničevala, ampak dopolnjevala.

Organična zamisel je bistveno dvojnostna: priznava poedince in družbo, toda tako, da so družba in njeni nameni nadrejeni vsakemu izmed posameznih interesov, saj je družba celoten izraz v soglasje spravljenih teženj vseh poedincev in njihovih bolj ali manj naravnih združb (družina, poklic itd.).

Organizatorno pravni izraz družbe v pravkar naznačenem pomenu je država. Družba kot celota ne more dosegati svojih namenov, če ni organizirana v državi (ne zamenjati z državno upravo!). Tudi poedinec kot bitna biološko duhovna sestavina družbe in še drugih naravnih združb, ki jih sestavlja, nima smotrnega bivanja razen v državi.

Temeljna zmeta liberalizma pa je prav v tem, da je razločil družbo od države, bistvo od njenega delovanja. Družba mu je bila samo skupek nesocialnih posameznikov, država pa stražnik, ki naj gleda samo »ne cives ad arma veniant«. Liberalizem ni priznaval dejstva organsko zgrajene družbe in zato tudi ne države kot njene organizatorične pravne oblike z določenimi nalogami. Enako ni upošteval oblikovanja naravnega združevanja poedincev, ki naj bi našlo svojega izraza tudi v organizaciji države. Temu pojmovanju odgovarjajoče so domala vsi izrazi človeškega življenja sestavljali tako imenovano »zasebno« plat, v katero naj država kot nositelj ozke in negativne policijske »javne« plati ne posega.

Življenje je to zmotno dogmo liberalizma na svoj način razveljavilo. Nravni razpad je spodnesel temelje tradicionalni evropski civilizaciji in zdravju poedinih narodov. V gospodarskem življenju pa je zdijal divji boj, ki je uničil neizmerno narodnega bogastva in zahteval milijone človeških žrtev. Ker je ta boj besnel brez nožev in revolverjev, država svoje »javne« funkcije ni uveljavljala — saj načelo osebne svobode ni bilo prizadeto. Tako se je odigrala stoletna življenjska tragikomedija liberalizma.

Šele ob tem kupu ruševin in tej množici žrtev se je zganil prevarani svet, se ozrl na začetek te igre in spoznal temeljno zmo to — preden se je njen drugi izraz, boljševizem, mogel dovolj trdno vsidrati v življenje je treba zmo to v življenjski zasnovi v smislu organične zamisli. Temu odgovarjajoče je treba tako pojmovani družbi dati novo obliko v politično-pravni organizaciji, v katero bodo z odgovarjajočimi funkcijami včlenjeni vsi socialni

Izrabite ugodno priliko!

Kdor nam pridobi dva nova naročnika ter nakaže za nju celoletno naročnino (70.- din) prejme popolnoma brezplačno okusno vezan lanski letnik Straže v viharju.

Kdor nam pridobi tri nove naročnike ter nakaže za nje celoletno naročnino (din 105.-), bo dobil popolnoma brezplačno letošnji letnik Straže v viharju, kdor pa nam pridobi štiri nove naročnike ter nakaže za nje celoletno naročnino (din 140.-), dobi poleg letošnjega še okusno vezan lanski letnik Straže v viharju popolnoma brezplačno.

Položnice za naš čekovni račun (številka 16.790) morete zahtevati po dopisnici od uprave Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.

odseki. Ta nova organična oblika države se bo bistveno ločila od liberalne države, ki je družbeno življenje ne zanima, pa tudi od boljševiške čredne etatične državne tovarne. Taka sta pravi pojem in oblika države organično pojmovane družbe.

Ker je obstoj družbe dejstvo in so robinzoniade sanjstvo, je razumljivo, zakaj nobeno posameznikovo dejanje ni tako osebno in zasebno, da ne bi povzročilo močnejše ali manj znatne odmeve v družbenem življenju.

Še prav posebej velja to za gospodarsko življenje, kjer so ti odmevi občutljivejši. Zato pa korporativizem postavlja kot temelj novega gospodarskega reda ta dvojni osebno-zasebni in družbeno-javni značaj gospodarskih dejanj gospodarečih poedincev. In v kolikor se javlja družbeno-javni odmev gospodarskih dejanj, v toliko včlenja korporativizem gospodarsko življenje v gospodarsko organizacijo, vzeto iz države in od nje izoblikovano, ki je sestavni del celotne organične politične organizacije družbe.

Torej ni na pravi poti, kdor vidi v korporativizmu zgolj gospodarsko zasnovu ali samo neko vrsto običajne »gospodarske politike«. Korporativizem je univerzalen pojav, ki zajema vse odseke družbene plati življenja in zato seveda tudi gospodarstvo.

Simbol Moskve.

Nekaj pogledov na dvajsetletno „gradbo novega reda“

Končni račun dvajsetih let

Iz časopisnih poročil je mogoče posneti: V dvajsetih letih boljševiškega gospostva v Rusiji so usmrtili tri milijone ljudi, dvanajst milijonov pa jih je umrlo od gladi. V prisilnih taboriščih jih je 6 in pol milijona, medtem ko cenijo število žena, ki so vprežene v težaška dela, okrog 8 milijonov.

Od 68 članov osrednjega komiteja jih je bilo 40 ustreljenih ali na kak drug način »likvidiranih«. Od 23 ljudskih komisarjev jih je 12 zadela ista usoda; izmed 13 komisarjev ruske zvezne republike jih je bilo 9 zaprtih, izmed 13 ukrajinskih ljudskih komisarjev 8 na smrt obsojenih; v Beli Rusiji je bilo med 13 komisarji 7 ustreljenih; 45 tajnikov stranke je bilo obtoženih, da so »sovražniki države«. »Likvidiranih« je bilo tudi 9 predsednikov »Sveta ljudskih komisarjev«. Pri življenju sta ostala samo dva. 5 predstavnikov osrednjih izvršilnih odborov so zaznamovali za »sovražnike ruskega naroda«.

Centralni komite komunistične stranke SSSR

kakaršen je bil v l. 1919—21 in kar ga je še ostalo v l. 1937:.

1. Lenin, 2. Džersinski, 3. Artem, 4. Stoeška, umrli naravne smrti. — 5. Zinovjev, 6. Kamenjev, 7. Smirnov, 8. Jevdokimov, 9. Serebriakov, ustreljeni. — 10. Tomski, izvršil samomor. — 11. Radek, obsojen na 10 let ječe. — 12. Trocki, izgnan in je izgubil vse pravice. — 13. Rikov, 14. Buharin, 15. Rakovski, 16. Smilga, 17. Preobraženski, 18. Krestenski, 19. Belorodov, sedaj v ječi. — 20. Muranov, 21. Stasova, odstranjena iz komiteja iz drugih razlogov. — 22. Stalin, 23. Kalinin, 24. Andrejev, 25. Rucutak, so še člani komiteja.

Politični urad stranke so za časa Lenina sestavljali:

1. Lenin, umrl. — 2. Zinovjev, ustreljen. — 3. Kamenjev, ustreljen. — 4. Tomski, izvršil samomor. — 5. Rikov, aretiran. — 6. Trocki, izgnan.

7. november v Moskvi

Ze na predvečer 20 obletnice oktobrske revolucije se pripeljejo pred opero na gledališkem trgu krasni luksuzni avtomobili »štirih velikih« članov vlade in najvišjih funkcionar-

jev kominterne. Opazovalec vidi v avtomobilih uniforme GPU in rdeče armade, večina mlade obraze neznanih ljudi, ki jih je dvignila milost »velikega in nepremagljivega Stalina, očeta narodov« do časti in mogočnosti; nikjer pa ni videti kakšnega »starega« boljševika in celo Krupskaje, Leninove vdove, ni bilo na teh »praznikih svetovne revolucije«. Stalin in njegovi (Kalinin, Molotov, Dimitrov, Ježov — poglavar GPU, Čubar, Andrejev, Kaganovič, Vorošilov in Budjanski) so torej »sami med seboj«. Molotov, desna roka Stalina, obljublja, da bo uničil vse zunanje in notranje sovražnike in da bo zvišal vojno pripravljenost rdeče armade.

Ze v zgodnjih urah 7. novembra napolnijo, po povelju seveda, člani rdeče armade, študentje in delavci »Rdeči trg«, da prisostvujejo velikemu pregledu čet. Po tem trgu, ki ga je že v preteklih stoletjih tolikokrat umazala kri nedolžnih, odmevajo krvičelne besede šefa vojske, rdečega maršala Vorošilova, ki poziva na boj proti izdajalcem socialistične domovine — proti Trockemu, Rikovu in Buharinu, na boj proti fašizmu in proslavlja rdečo armado kot najbolj pripravljeno za obrambo in napad. Njegove besede podkrepi drdranje tankov, prasketanje strojnic, rjovenje težkih bombnikov in grmenje protiletalskih topov. In ljudstvu so razglasili, da ne bo SSSR nikdar odstopila od svoje zahteve po svetovni revoluciji.

Človeku se obnove spomini: strahovlada Bela Kuna na Madžarskem, tiransko postopanje komunistov v Nemčiji, krvavi upori v Bolgariji, stavka višjega vojaštva v Angliji in USA, klanje v Mehiki, državljanske vojne po raznih ameriških državah, nemiri in spopadi v Parizu, poskus ustanoviti podružnico Moskve ob Sredozemskem morju, v Španiji itd. — SSSR ne bo nikdar odstopila od svoje zahteve po svetovni revoluciji.

Negrin je poslal iz Moskve po radijskih valovih v Valencijo prijateljski pozdrav.

Medtem pa hitijo vlaki, natovorjeni z vojnim materialom proti Daljnemu vzhodu in nove ladje, napolnjene z municijo za rdečo Španijo, zapuščajo sovjetska pristanišča pod tujo zastavo.

»S polno paro naprej!« je geslo »velikega krmarja svetovne revolucije« — Stalina Groznega.

bodo »hitro in brez vsakega oklevanja eliminirali (ubili) vse, ki so označeni kot nasprotniki«; navodila o ubijanju generalov in častnikov; o pripravi zased s strojnimi puškami za primer, da bi vojska iz vojašnice izvršila napad; o zapiranju političnih vodij »pod pretvezo, da jih bodo zaščitili«, »nadziranje naklonjenih častnikov«, katerih zasluge »je treba sprva izkoristiti«, potem pa »za nje uporabiti isti postopek kakor za naše nasprotnike, ker častnik, ki je izdal uniformo, more izdati tudi nas«; o onemogočenju pomoči mestom, o kvarjenju hrane itd.

Zapisnik tajne seje.

Tretji dokument je zapisnik tajne seje meseca maja v Valenciji. Na njej je bil zastopnik III. internacionale Ventura in člani revolucionarnega odbora. Odposlanci, ki so se vrnili iz Pariza, so poročali o dogovoru s francoskimi komunisti o bodoči revoluciji. Sklenili so, da prenesejo sedež pokreta v Marseille; da znova podžgo antifašistično gonjo v svetu; da se postavi odbor za »zveze« (imena, med njimi tudi Rusi); da bodo začeli z upornišskimi stavkami; da preženo iz oblasti Casaresa Quiroga; da spravijo ob dobro ime znane socialiste kot Prieta in Besteira ter prenehajo s sodelovanjem z zmernimi socialisti; da bo 10. junija sestanek v Madridu, ki se ga udeležijo Thorez, Cachin, Ventura, Caballero, Dimitrov, Diaz in

Katoliška akcija

6. O apostolatu

Temeljni sestavni del Katoliške akcije je apostolat. V papeževih izjavah o tem apostolatu se naglašja, da apostolata pač ni brez globokega verskega življenja tistih, ki hočejo apostolat izvrševati, vendar je apostolat bistveno nekaj drugega kot stremljenje za lastnim posvečenjem.

Beseda apostolat — je rekel Pij XI. v nagovoru dne 6. aprila 1934, hoče naglasiti to, kar so delali apostoli. Ti pa so delali po sledu in zgledu Božanskega Apostola, prvega Apostola, poslanega od Očeta. Predmet Jezusovega dela pa je bil en sam, namreč življenje duš. Prav tako mora naš apostolat meriti na to, da prinaša, ustvarja, upostavlja in širi krščansko življenje, krščansko pojmovanje življenja, od koder izvira vsak zveličavni prerod. Če se bo duh hranil z vero, bo njegova misel krščanska. Če se bo volja vzgajala po božjem zakonu, bo delovanje krščansko, bodo navade krščanske. Pred očmi moramo zato imeti oboje.

»Delovanje Cerkve in sodelovanje Katoliške akcije nimata namen prinašati le najbolj potrebne verske elemente, ki naj zatro širjenje poganstva v družbi v vseh smereh, ne delovanje apostolata, hierarhični apostolat in sodelovanje Katoliške akcije namerava izvesti celoten program božjega Srca, ustanovitev, širjenje in utrditev Kristusovega kraljestva v dušah, družinah, v družbi in to kar najbolj široko, v vseh pojavih in tako na globoko, kolikor je ob podpori milosti božje le mogoče.« (Papežev nagovor z dne 19. aprila 1931.)

V teh besedah je pokazan totalitarni značaj apostolata. Tak apostolat mora začeti apostol pri sebi, toda pri sebi ne sme ostati, ker je bistvo apostolata pač pridobivanje drugih za Kristusovo kraljestvo. Toda pridobivati jih ne moreš, ako sam ne živiš za to kraljestvo. (Primer: papežovo pismo brešlavskemu nadškofu 12. novembra 1928.)

Drugo, kar je povedati o apostolatu Katoliške akcije, je to, da gre za apostolat laikov. Apostolat cerkvene hierarhije, apostolsko delovanje klera in redovništva sicer ostanejo kakor so bili, toda pri apostolatu Katoliške akcije mislimo le na sodelovanje laikstva.

Smešno bi bilo misliti, da bi to sodelovanje moglo nadomestiti apostolat hierarhije in klera; gre le za podporo, ne za nadomestitev. To sta pa dve popolnoma različni stvari, ki jih ne sme nihče zamenjavati.

drugi; da se ukaže v Madridu okrožju št. 25, ki ga sestavljajo aktivni agenti vladne policije, da odstranijo politične in vojaške osebnosti, ki bi lahko igrale vlogo v protirevoluciji (umor Calva Sotela!) ter da se imenujejo »zveze«.

Pa še pravijo nekateri, da je komunizem »notranja« zadeva vsake posamezne države!

Nadškoj-koadjutor dr. Stepinec je pri zborovanju moške KA v Zagrebu dal program za letošnje delovno leto. Delati je treba, da se vse javno in zasebno življenje prerodi po Gospodovi besedi: »Pridi k nam Tvoje kraljestvo.« Posebno pa je letos treba: 1. iztrebiti kletev iz hrv. naroda in 2. uvesti znova skupno molitev rožnega venca po družinah.

Ker primanjkuje tudi v Milanu na periferiji cerkev, je prišel kardinal Schuster veliko akcijo za gradnjo novih cerkev. Sv. oče mu je dal v ta namen 1 milijon lir. Sv. oče je tudi v okolici in predmestjih Rima dal zgraditi več novih cerkev.

Število katoliških učnih zavodov v USA znaša v začetku šolskega l. 10.347. Obiskuje jih 2.551.100 učencev, ki jih poučuje nad 98.000 učnih moči.

Sovjetski prsti v Španiji

Res je, da nihče danes ne more zanikati odločilnega poseganja boljševiške Rusije v špansko vojno, vendar ne bo odveč, če svoje trditve potrdimo še s pristnimi pisanimi dokumenti, ki so jih našli v Španiji. Objavil jih je francoski časnikar Jaques Bardoux, član Francoskega Instituta.

Imenovali so že sovjetsko vlado za Španijo

Prvi dokument, ki so ga našli na treh različnih krajih v Španiji, je zaupna listina z navodili za državni udar in za upostavitve sovjetske vlade. Ta listina je iz maja l. 1936. V njej so naredbe za »končne podrobnosti pokreta«. Vsebuje tudi šifre za razne odredbe. Tako pomeni n. pr. »1—2 en 1« nalog, da se prične mobilizacija, »2—6 en 5« pomeni sabotažo in porušenje železniških prog, »1—1« pa uboj vseh ljudi, ki so na črnem seznamu. V listini piše, da bo oddajala šifre o polnoči radio odajna postaja v »Ljudskem domu« v Madridu. Sledi še 11 šifer za posamezne madridske okraje in naslovi skladišč orožja. Upor v Madridu naj bi naznanilo pet strelcev. Takoj nato bi morali napraviti navidezen napad »fašistov« na centralo anarhističnega sindikata,

nato splošna stavka; upor vojakov, komunistov; zavzetje važnejših položajev, ubijanje »vseh protirevolucionarjev«.

Vsebuje tudi imena »narodnega sovjeta«. Predsednik: Largo Caballero; komisar za »rdečo vojsko« komunist Francesco Galan; komisar za trgovino Vega od Rdeče pomoči; komisar za javna dela tajnik španske komunistične stranke Diaz in še levičarski socialisti vlade Caballera. Predvideva tudi mesto »Asesor de la presidencia«, ki bi ga zasedel delegat III. internacionale Ventura. Vrhovni šef »zvez«, ki imajo nalogo spraviti vse delovanje v zvezo, je Ventura, delegat SSSR in III. internacionale.

Španijo deli ta listina v napadalna okrožja in okrožja odpora, ker računa na odpor vojske in narodnih organizacij. Tudi milice je več vrst: za napad 150.000 pripravljenih, za obvladavanje odpora 100.000 in za izvedbo splošne stavke 50.000. Orožja je bilo pripravljenega: 25.000 pušk raznih vrst, 30.000 lahkih strojnih pušk, 250 strojnih pušk in za 20.000 ljudi dinamita.

Načrt prevrata.

Drugi dokument iz aprila 1936 ima navodila za »nevtraliziranje« vojske in drž. uprave. Obsega 25 točk. Navodila za delo med vojaki: določajo skupine, ki bodo napadle vojašnice, določbe o revolucionarnih odlokih, ki

Hodil po zemlji sem naš

Slovenska mladina gleda z žalostjo in skrbjo na slovensko gospodarstvo. Pri tem se dobro zaveda, da ne bo našla rešitve v čustveni jokavosti, temveč v znanstvenem delu in žilavi borbi. »Straža v viharju« je že v svoji letošnji prvi številki prinesla kratko gospodarsko sliko Slovenije, v bodoče pa se hoče podrobneje pečati s posameznimi vejami našega gospodarstva.

Slovensko kmečko vprašanje

Slovenski kmet živi danes v podrejenem razmerju do drugih stanov, ki so bolj organizirani, kartelizirani, kmet pa stoji proti njim sam in še to v tekmi z drugimi kmeti. Toda sam in še to v tekmi z drugimi kmeti. Toda to vprašanje pustimo danes ob strani in si oglejmo položaj slovenskega kmeta z neke druge strani: položaj slovenskega kmeta v primeri s položajem kmeta v ostalih delih naše države.

Kratka gospodarska in socialna slika Slovenije. Po podatkih popisa prebivalstva v naši državi iz l. 1931. je prebivalstvo Slovenije razdeljeno po glavnih poklicih takole:

a) Samostojni gospodarji:	
Kmetijstvo	60.93%
Industrija in obrt	21.03%
Trgovina, kredit in promet	5.79%
Javna služba, svobodni poklici, ostalo	12.25%
b) Ljudje, ki niso samostojni:	
Kmetijstvo	60.35%
Industrija in obrt	21.92%
Trgovina in promet	7.02%
Javna služba, svobodni poklici, ostalo	10.71%

Kot nam pokaže statistika žive še vedno tri petine prebivalstva v Sloveniji od poljedelstva, živnorej in gozdarstva. Dočim je življenje ostalih stanov razmeroma znano, pa o položaju našega kmečkega stanu, posebno na jugu naše države, nimajo prave slike. Obiskovalci naših mest in letovišč vidijo v vaseh, ki se nahajajo v prometnih krajih, še precejšnje blagostanje, ne vedo pa, da velika večina naših vasi živi daleč proč od prometnih središč v veliki bedi in revščini.

Slovenski kmet ima višji stanovanjski standard od kmetov v ostalih predelih naše države. To je dediščina boljših starih časov in odgovorja našemu kulturnemu stanju pred nekaj desetletji, danes pa žal tudi ne več.

Drugo dejstvo, ki pade v oči ob primerjanju našega kmeta s kmeti iz ostale države, je obleka. V obeh površnega opazovalca bi to utegnili narediti vtis nekega posebnega blagostanja. Če pa pomislimo, da je pri nas že davno minila doba naturalnega in zavlada doba denarnega gospodarstva, dočim v vasi

naših južnih pokrajin vlada še naturalno gospodarstvo, spoznamo, da je razlika v obliki socialna nujnost. Slovenski kmet si mora za težko pridobljen denar ali tudi na kredit nabaviti tvorniško blago za obleko, dočim si ga kmetje iz južnih pokrajin spredejo in stlo sami. Slovenski kmet mora tudi sicer kriti z denarjem nešteto svojih potreb, katerim lahko njegov sovrstnik na jugu zadosti z lastno proizvodnjo, poleg tega pa še slovenski kmet čestokrat pride težje do beliča kot njegov južni brat.

Poljedelstvo.

Glavna značilnost gospodarskega in socialnega položaja slovenskega kmeta je v tem, da mu primanjkuje rodovitne zemlje. Statistika iz leta 1931. nam pokaže, da odpade na enega kmečkega prebivalca sledeča količina obdelane zemlje:

banovina	ha
donavska	1.26
vrbska	0.71
moravska	0.66
vardarska	0.65
savska	0.63
drinska	0.63
dravska	0.44
primorska	0.38
zetska	0.36

Zadnje tri banovine: dravska, primorska in zetska spadajo v najslabšo skupino, te so v resnici pasivne. Še slabši je položaj za Slovenijo, če si napravimo statistiko, koliko zemlje pride na enega prebivalca v banovini sploh (torej ne samo na enega kmeta kot zgoraj):

banovina	ha
donavska	0.78
vrbska	0.55
vardarska	0.52
moravska	0.49
drinska	0.47
savska	0.46
zetska	0.30
primorska	0.28
dravska	0.27

Po teh podatkih vidimo, da je Slovenija glede obdelane zemlje na zadnjem mestu in da spada med najpasivnejše predele Jugoslavije. Kakšno izboljšanje tega položaja se je težko zamisliti, ker se naše gospodarstvo, v kolikor se tiče obdelovanja zemlje, nahaja v zastoju: možnost izkoriščanja naše zemlje je tako z ozirom na celokupno površino kot z ozirom na hektarski donos dosegla neko zgornjo mejo, preko katere se bo posebno v sedanjih prilikah zelo težko premaknila. To stanje traja že nekaj desetletij. Prihodnjič bomo prikazali to vprašanje še nekoliko podrobneje.

zadnji prekoračil svoj delokrog. Odbor je tudi poskrbel, da je senat potrdil pravila, ki jih 17 let nihče ni predložil v potrditev.

Pri debati se je pretresalo vprašanje nove uredbe. Belgrajski dekanat je predložil ministrstvu kot predlog za enotno uredbo, uredbo belgrajske pravne fakultete, naši profesorji pa vztrajajo večinoma na dosedanjem sistemu, ki ima predvsem to slabost, da je izpitna tvarina razdeljena samo na tri izpite, dočim ima belgrajska težke pogoje za doktorat (disertacija, še vpis 2 semestrov po absoluturiji).

Revizorji so ugotovili, da je odbor zadostil svoji nalogi. Razrešnica s pohvalo predstavnika, tajnika in referentu za skripte je bila odobrena.

Za volitve so bili vloženi trije sezname: »neodvisni slovenski seznam« — nosilec J. Pavličič, »nacionalistični seznam« — nosilec Plajh Avgust in »slovenski seznam« — nosilec Cigan Jože. Nacionalistični akademiki so zbrali 119 glasov in so dobili predsednika (lani 135) in 2 odbornika, katoliški akademiki 105 glasov (lani 111) in so dobili podpredsednika in 2 odbornika, levičarji pa 49 glasov in so dobili enega odbornika (lani so zapustili

„Nemška vera, nemška rasa, nemški Bog“

V Stuttgartu izhaja list »Der Durchbruch« — »bojni list za nemško vero, raso in narod«. Vsaka njegova številka je polna sramotenja krščanstva. Za primer, kako se morejo ljudje poneumniti, če zapuste resnico vere, naj navedemo nekaj vrstic iz številke tega lista z dne 28. oktobra t. l.

Ko proslavlja Lutra kot »zgodovinski: Ne proti kulturi juga«, piše: »Tako je za nas Wittenberg večno svarilno znamenje pred vsako obliko papeštva!« »Boga je treba bolj poslušati, ta nekdanji poziv na upor se je sedaj v narodni državi preoblikoval v spoznanje: »Nemčija nad vsem!« »Sele takrat, ko bo priznana Nemčija, večna Nemčija, za boga, ki ga moramo bolj poslušati kakor vse druge »ljudi«, bomo zopet imeli »protestantizem«. Janezovo »Skrivno razodetje«... je govorilo o »Antikristu«, ki bo vstal proti »božjim izvoljencem«. Kako rad in svareče dviga posebno danes glasno svoj glas; nemški narod hrepeni že tisočletja po njem, ki mu bi zopet vrnil pralastnega boga. S kakšno radostjo igra danes »Antikrista« vsak rasno zavedni Nemec: vsak Nemec je na dnu svojega srca »Antikrist«. Kdor ima v sebi vsaj eno kapljico nordijske krvi, ne pusti, da bi mu kdo predpisoval tujega boga, ampak ima svojega lastnega boga in svojega lastnega Kristusa in si drzne — po napovedi onega razodetja — oporekati temu Bogu iz Sinajske gore prestol v Nemčiji.

Nad na znotraj zadovoljnim in na zunaj visoko kulturnim svetom (beri: poganskim svetom! op. ur.) bo vse bolj zavlada edina dogma, ki še obstoja: nemška svoboda vere.

In v isti številki slavi nesrečnega odpadlega duhovnika Janeza Rongeja, ki je ustanovil sredi preteklega stoletja tako imenovani »nemški katolicizem«, ki pa ga je kmalu zmanjkalo. Navaja njegove najbolj strupene izjave proti papežu in Cerkvi, nato pa toži, da so Nemci tako pozabili na tega velikega moža, ki se je uprl iz zavestnega nemškega bistva in čutenja rimskim zahtevam po oblasti.

Toda ta Ronge, ki je moral zapustiti Nemčijo zaradi preveč revolucionarnega duha njegove verske skupine, je bil — prostozidar. In tako je ta novopoganski list, ki se hoče kazati kot sovražnik prostozidarstva, izkopal iz pozabljenja prostozidarja, da bi ga slavil kot »do mozga pravega Nemca« in za »svetnika« nove nemške vere.

občni zbor).

Nerazumljivo nam je bilo, zakaj niso bili vpisani v članski seznam nekateri tovariši, čeprav so imeli na izkazniški podpis predsednika Raiča, da so plačali članarino.

Plajh A. je vložil samostojni predlog, naj se uvede obvezno članstvo za vse, ki so vpisani na pravni fakulteti in se naj članarina pobira pri vpisu na kvesturi. Nihče ni bil proti. Sprejet je bil tudi njegov drugi predlog, naj se strožje postopa s tistimi, ki po preteku dovoljene dobe ne vrnejo učnih knjig in napisanih predavanj.

Pri slučajnostih je tov. Derkač predlagal, naj skliče odbor članski sestanek, na katerem naj pojasni članom, kakšen je sedanj položaj prizadevanja za enotno uredbo in obenem pokaže na prednosti in težave sedanjih uredb posameznih univerz ter po vsem tem sestavi naš predlog za novo enotno uredbo.

Občni zbor je potekel razmeroma mirno.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

I v e r i

List »Mlada Hrvatska« se pritožuje, da nekateri izkoriščajo hrvatsko tribarvnico v trgovske namene. Tako je n. pr. v Zagrebu na Maksimirski cesti preko hrvatske tribarvnice napisano: »Krčma našem milom Starčeviću«.

Pomen žrtve. V Parizu je 15 letno bolno dekle ponudilo Bogu svoje življenje s prošnjo, naj da za to milost spreobrnjenja nekemu kitajskemu dijaku, ki je silno strupeno nastopal proti krščanstvu. Dekle je umrlo in nekdanji strastni sovražnik krščanstva je sedaj veren katoličan in urednik nekega katoliškega kitajskega časopisa.

Sredi septembra so imeli v Varšavi posebna predavanja pod naslovom »Katoliški študij«. Predmet je bila predvsem katoliška zamisel družbe. Sedaj bodo podobna predavanja priredili tudi po drugih poljskih mestih.

Ob poljsko-ruski meji grade križe in kapelice. Mnogokje prižgo vsako noč v stolpih luči, s čimer hočejo dati oporo preganjanim kristjanom v Sovjetiji.

Franco je izjavil, da bo v novi ustavi črtal vse protiverske člene. Rekel je, da hoče izvesti važne reforme v duhu krščanske zamisli družbene ureditve. Tudi hoče dati katoličanom katoliško univerzo, česar si niso mogli priboriti ne za časa monarhije in ne v republiki.

KA v Valladolidu v Španiji je razdelila med vojske nacionalne vojske 100.000 izvodov knjižic, ki obsegajo v kratkih, pa jasnih stavkih najvažnejše verske resnice.

Berlinski list »Angriff« zahteva, da ne sme biti noben nemški časnikar član kakšne mednarodne katoliške časnikarske organizacije niti ne sme imeti z njo kakršnihkoli stikov. Obžaluje, da niso že l. 1936 prepovedali nemškim časnikarjem udeležbo na mednarodnem zboru katoliškega tiska v Rimu.

V zapadnih pokrajinah Nemčije so duhovnikom kar splošno prepovedali poučevati verouk v ljudskih šolah, dočim izdajajo v vzhodnih in južnih pokrajinah nacionalno-socialistični uradi prepovedi posameznikom in so tako pognali iz šol nad 80% katehetov.

Škof O'Doherty v Manili je povedal amerškemu svetovalcu filipinske vlade, da so njegovi duhovniki zapazili med ljudstvom vpliv komunističnih agitatorjev.

Od časa do časa se le izdajo. Znano je, da je vlada SSSR vedno odklanjala odgovornost za delo Kominterne, češ da med njima ni nobenih zvez. Ne da bi hoteli dokazati njuno tesno organizatorno povezanost, opozarjamo samo na to, da je sovjetski poslanik v Rimu Stein vložil pri Cianu protest sovjetske vlade proti protikomunističnemu paktu Italije, Nemčije in Japonske, ki je naperjen prav proti Kominterni.

Grški predsednik vlade je izjavil v Patrasu, da bo tudi Grčija dobila korporativno ureditev držve. Obenem je ostro nastopil proti komunizmu.

Leon Blum, vodja francoskih socialistov in bivši predsednik vlade ter žid je kupil dvorec med Nyonom in Pragnesjem, v katerem sta bivala Karel Habsburški in cesarica Zita, ko sta se umaknila iz Avstrije v Švico.

Brazilska vlada je razpustila vse svobodomiselnice lože v državi in jim prepovedala nadaljni obstoj.

Delovni program brazilske vlade proti komunizmu predvideva: zaprli bodo vse, ki so osumljeni komunistične agitacije; ustanovili bodo vojaška koncentracijska taborišča za mladino, ki se je že navzela marksističnega duha; komunistične vodje pa bodo zaprli skupaj na kakem otoku.

Italijanski ministrski svet je sklenil obdavčiti vse delniške družbe z enkratnim 10% nim odtegljajem (ves delniški kapital z rezervami) in sicer zaradi velikih dobičkov, ki so jih imele delniške družbe vsled ugodne konjunktore.

Univerza doma:

34. občni zbor Društva slušateljev pravne fakultete

V začetku navadna poročila: tajniško, blagajniško itd. Knjižničarjevo poročilo izkazuje večje število izposojenih kot pa vrnjenih knjig. Prav tako njegovo poročilo kot upravnika podpornega fonda. Gospodar je nujno priporočal novemu odboru, naj se zavzame, da dobi društvo novo sobo. Nikakor ni primerno, da ima najmočnejše društvo na univerzi (letos 487 članov) za svojo društveno sobo hodnik, ki je dolg 7 m in širok 1.30 m, v katerem pa stoji 7 velikih omar, kovčeg in miza — brez stolov!

Predsedniško poročilo je podalo pregled čez del društva v pretekli poslovni dobi. Najprej je skušal odbor spraviti v življenje samostojne predloge prejšnjega obč. zbora. Upati je, da bomo kmalu dobili stolico za manjšinsko in izseljeniško pravo. DSJF je sodelovalo pri Meddruštvenem odboru in Medstrokovnem odboru, iz katerega je pa izstopilo, ko je

Predavanje g. prof. Kocbeka

Predavanje g. prof. Ed. Kocbeka (dne 15. novembra zvečer v beli dvorani hotela Union) se je končalo z izjavo cerkvenega zastopnika, da g. prof. Kocbek ni opravičen predavati o temi: »Kakšen naj bo boj proti komunizmu«, pred katoliškim poslušalstvom, dokler se ne podredi cerkveni disciplini, dokler ne popravi velikega pohujšanja, ki ga je v kat. vrstah povzročil s svojim člankom o Španiji, ki ga je cerkvena oblast cenzurirala.

Zbralo se je k predavanju kar največ mo- goče akademikov (med njimi veliko levičar-jev in že zaradi komunizma obsojenih komu- nistov) in drugega izobraženstva. Dvorana še nikdar ni bila tako polna: vsi so pričakovali senzacijo. In doživeli so res senzacijo.

G. prof. Kocbek je namreč v svojem pre- davanju posplošil to, kar je pisal v član- ku o Španiji. Predavanje je bilo zasnovano v zelo duhovitem slogu in podano s sijajno dik- cijo, kakor pač zna samo g. prof. Kocbek. Mnogim je bilo nemogoče odviti iz teh vnanjih omot in zavojev notranje jedro, kakor so že prvi začetki debate pokazali. Nekateri so po- udarjali že kar od začetka: da je bilo preda- vanje globoko in krasno zasnovano in da bo vsak odnesel domov globoke vtise. Mi žal s tem ne moremo soglašati in trdimo, da je bilo predavanje pogrešeno v nekaterih bistvenih točkah.

1. Glavne misli so bile: Komunizma mnogi ne poznajo, ker podlegajo ideokraciji one re- akcije, ki slika komunizem kot zločin in kot največjega sovražnika človeštva, kot mate- rialističen epikureizem. Rusijo kot satansko kraljestvo, kot izrodek demonizma. Žal, da so med kristjani taki nevedneži in cainiki, ki so, kar so omejeni, naivni in trmasti, postali žrtve duševnega mehanizma. Ne vidijo namreč inscenatorjev protikomunistične kri- žarske vojne, ki stoje skriti v ozadju. To so fašizem in državni totalitarizem, ki si hočeta zavarovati moč in oblast, ter kapitalizem, ki v svoji paniki in v strahu za velekapital in dividende grabi za vsako sredstvo od laži do bomb, da zaduši nasprotnika. Ne gre torej za načelo, ampak za surovo diktaturo nasilja. Tako je nastala fašistična Italija l. 1922, na- cistična Nemčija l. 1933. To početje je posle-

dica strahu, je fašistično nečloveštvo in po- menja zlorabljanje krščanskega imena, ker skriva svoje umazane interese pod plaščem obrambe krščanskih interesov. Kristjani pa pod vplivi fašistične agitacije odlagajo svojo krivdo nad družbenimi razmerami na komu- nizem. Proti komunizmu se hočejo boriti z nasiljem in orožjem, ne pa z načeli, kar bo privedlo do katastrofe.

2. Kaj je krščanstvo? Dogme niso ideologije, ampak dejstva: tako je Kristus, včlovečeni Sin božji, dejstvo, prav tako greh in odrešenje od greha. V krščanstvu dopolnjuje človek svo- jo osebnost, se dviga h Kristusu, najde same- ga sebe; krščanstvo rešuje celotnega človeka, je tako rekoč večna navzočnost, ker mora kristjan vsak hip in ob vsakem času dajati od- govor na življenjske probleme in je vedno v posesti polne resnice, ne kakor pri Marksu. Kristjan mora biti vzor-človek, preobraževalec sveta in družbe, mora se postaviti proti se- danjemu položaju v svetu in delati za nov red.

3. Toda mnogi nosilci krščanstva so odpo- vedali in zaradi te zgodovinske krivde kršča- nstva nam Bog nalaga križev pot komunizma kot zaslužen pokoro. Komunizem je tako re- koč polemika ljudstva na nekrščanska dela kristjanov, kaznen za izdajstvo kristjanov; zgo- dovinsko krščanstvo ni oviralo kapitalizma, ampak ga le sankcioniralo.

Zlo v komunizmu je le posredno zlo, po- vzročeno po našem nekrščanstvu.

4. Kako naj se torej krščanstvo bori? Krščanstvo ni sistem, ki bi pomenil idejno nasprotstvo proti drugim ideologijam ali si- stemom: ni zgolj antifašizem, ali anti- komunizem ali antikapitalizem: saj je idejni antikomunizem zgolj pretveza krščanstvo je ljubezenska resničnost, ki naj razvija svoje skrite sile socialnega krščanstva; bliža naj se novemu človeku in ga oplemeniti.

Zato se mora 1. življenje slehernega krist- jana ravnati po krščanskih načelih; 2. inten- zivno je treba delati na razločevanju kršča- nskega sveta od reakcije; 3. ostvarjanje resni- ce, ki je v krščanstvu; 4. izdelati je treba teh- niko duhovnih sredstev; 5. graditi se mora nova družba.

Pripombe.

1. Analiza borbe proti komunizmu je tako enostranska, da g. prof. Kocbek očitno ko- munizma ne pozna. Popolnoma neodvisno od fašizma vodi Cerkev borbo proti komunizmu, ne ker jo je fašizem v to borbo zvalil, am- pak ker je komunizem ateističen, brezbožen, kateremu je glavni namen, da prevrne ves družbeni red in poruši temelje krščanske »kul- ture«, »ker ima zmotno idejo o odresenju ubo- gih«, »ker sloni na »naceim materializmu («vse je stvar»), v katerem ni mesta za božjo idejo», »ker jemlje človeku svobodo in osebno dosto- janstvo«, »ker zanika vsako oblast in avto- riteto, ki bi izhajala od Boga, tudi avtoriteto staršev, češ da vsa oblast izvira iz družbe«, ker mu je »zakon in rodbina svetna ustanova in tvorba gospodarskih razmer«, ker »pravo in npravnost izvirata iz gospodarskih odnosov«, ker hoče »ustvariti družbo, ki je izgnala Bo- ga iz zemlje«, ker je komunizem končno »skrb- no in dobro premišljen upor proti vsemu, kar se imenuje Bog«, ker »nasprotuje vsaki reli- giji«. Vse te razloge za borbo Cerkve proti komunizmu navaja papež Pij XI. v svoji okro- žnici proti komunizmu. O vsem tem prof. Koc- bek ni črnil besedice, njemu je vse to oči- vidno »ideokracija reakcije«, ki naseda fa- šizmu in kapitalizmu. Morda bo rekel, da je govoril o politični borbi proti komunizmu; to se iz predavanja ni jasno posnelo; toda tudi v tem slučaju bi moral govoriti tudi o borbi Cerkve proti komunizmu.

2. Dogme niso samo dejstva, ampak pred- vsem idejni versko-nravní sistem, tako da pa- pež Pij XI. »katoliški nauk« o človeški družbi in državi postavi proti idejnemu sistemu ko- munizma; krščanstvo je kot idejni sistem na- sprotno komunizmu in se kot tak novemu človeku, če je ta komunističen, ne more pri- lagoditi. Idejni protikomunizem torej ni gola pretveza.

3. Trditev, da je komunizem nastal po zgo- dovinski krivdi krščanstva, je enostranska in zavaja v zmotno gledanje. Človek dobi vtis, da g. Kocbek vse kapitaliste, izkoriščevalce, vso veleindustrijo in imperializem, vse totalitari- ste stavi v eno vrsto s Cerkvijo in s papeži, z vsemi katoliki, in vse skupaj imenuje zgodo- vinsko krščanstvo. Vsi ti so ravno odpadli od pravega krščanstva; Kocbekove besede, ker so tako pavšalne, nehote tudi Cerkev in najodlič-

nejše predstavnike krščanstva, in papeža sa- mega osumijo te zgodovinske krivde. Saj prav isto je prof. Kocbek zagrešil v svojem članku o Španiji, samo v drugi obliki, da je naprtil glavno krivdo za španski komunizem španski duhovščini in cerkvi. Papež Pij XI. taka sum- ničenja odločno zavrača, ko pravi, da bi se socializem in komunizem ne bila širila, ko bi ne bili tisti, ki vladajo narodom, prezirali na- ukov Cerkve. Ne krščanstvo, ampak »oni, ki so se oprijeli načel liberalizma in tako zva- nega laicizma in so po teh varljivih načelih urejali države brez Kristusa, so to zakrivili. Da so »nekateri katoličani nemalo vzrok, da se je delavstvo odtujilo krščanstvu«, je res: a g. Kocbek ne more reči, da so kristjani ali mi kristjani ali krščanstvo »zakrivilo« to zlo; ime- nuje jih naj in naj jih izloči od pravega krščanstva.

Za boj Cerkve proti komunizmu ni našel prof. Kocbek nobene besede, kakor tudi pa- peških okrožnic proti komunizmu sploh ni omenil. Njegova sredstva in njegov način bor- be so dobri in odgovarjajo kot taki tudi na- vodilom Cerkve, toda zadovoljuje se samo z delnimi in enostranskimi sredstvi; celotne ide- ologije ne podaja.

Konkretno vprašanje je to-le: Kako naj ka- toliški krogi, katoliška društva postopajo proti formiranim komunističnim tvorbam, ki so na- čeloma sklenili krščanstvo izpodkopati in or- ganizirajo odkrit ali podtalni boj proti Bogu in njegovi cerkvi? »Komunizem je v svojem bistvu notranje zločest, zato prav v nobeni reči ne bo z njim sodeloval, komur je mar krščanske kulture«. To navodilo papeža naj bi bil g. prof. Kocbek praktično razlagal.

Sodelovanje, ki je sporazumno do- govorjeno med katoliško in komunistično sku- pino za katerokoli stvar, je torej izključeno! To pomeni za nas tisto borbo, ki jo potem nekateri ocenjujejo kot nasilje.

Ako nadalje organiziran komunizem na- pade vso krščansko kulturo in vse versko živ- ljenje izpodkopava, ali kjer more, ga uniči, ako ogroža obstoj držav, se pač smejo države braniti tudi s silo: Saj le komunizem rabi nasilje in mi smo v silobranu.

V mesecu oktobru so v SSSR postrelili 1328 oseb, med njimi tudi bivšega ministra SSSR Aronseva z ženo.

Književnost

Draži:

Selivke

Jesen se je razprostrla nad ravnino kot pajčolan, spreden iz pesmi poslednjih ptic, ki še niso odletele proti jugu, obrobjen z zlatom dogorevajočih sončnih žarkov. Cvetovi na travnikih so oveneli v mrzlem jesenskem ve- tru, namesto njih pa je med suho iglico po- gnal višnjevomodri jesenski podlesek, ki več niti metuljev ni mogel privabiti s svojim sla- botnim vonjem.

Takrat je Katica že drugič odhajala v Francijo. Stala je na postaji in čakala na vlak, ki jo bo za vedno ponesel v daljne, tuje kraje. Minute, ki jih je imela še do prihoda vlaka, so ji tekale vse prehitro. Zdelo se ji je, da se bo prekmalu morala posloviti od teh dragih domačih krajev. Niso ji sicer dajali kruha, niso ji dajali tega, kar ji je bilo najpotrebnejše za življenje in hudo ji je bilo ob misli, da jih ne bo videla nikdar več.

Nad gozdom, skozi katerega je peljala že- lezniška proga, je vstal steber dima nalik be- lemu oblaku. Vlak je prihajal. Katica je vrgla še en bežen, topel pogled čez domačo vas. Za tiho ograjo dozorelih akacij so vključene čepele hiše, kakor bi se hotele v svoji revni preproščini vgrezniti kar najgloblje v zemljo. Tam zadaj, čisto za vasjo, je bil nekda-

Katičin dom. Tam sta prebivali z materjo že od nekdaj. Bili sta arendaški, ker svoje hiše nista imeli. Mati je dan na dan hodila v dnino, na gospodino ali pa v rez, da je lahko plačala najemnino. Katica pa je takoj, ko je odrasla šoli, odšla v Francijo, da bi nekaj prislužila in pomagala materi. Mati je kmalu po njenem odhodu zbolela in umrla. Ko se je Katica vrnila, je našla njen grob zapuščen in s travo porasel.

To je premišljala Katica in pri srcu ji je bilo bridko, kakor brezdomcu. Saj to je tudi bila, kajti po materini smrti so se pretrgale zadnje vezi, ki so jo priklepale na to bedno zemljo. Bila je obsojena v trdo borbo za kruh in nikogar ni bilo, ki bi ji stal ob strani.

Vlak je prihajal bliže in bliže. Steber dima nad njim je postajal vse razločnejši in je plaval nad gozdom kot velika grozeča senca. Katica ni mogla odtrgati oči od domače vasi.

Pečnate strehe hiš, ki so se dvigale iz- nad akacij, so se rdeče bleščale v popoldan- skem soncu. Nad vsemi je kraljeval visoki zvonik domače gotske kapele. Katici se je zdelo, kakor da iz lin, ki so se v daljavi videle kot temne pike, skrivnostno pozvanja. Zvonjenje se je razlilo po kristalnomodrem nebu in sijalo tudi v Katičino srce. Katica ga je občutila kot mehko tolažbo za svojo razbo- lelo dušo.

Vlak je privozil na postajo in Katica je vstopila. Naslonila se je na okno in medtem

ko je vlak drdral skozi prijetno toplino po- poldneva, je ona strmela ven in gledala, kako ji izginja domovina izpred oči. Vas z visokim zvonikom se je potopila v daljavi. Pred njo so ležala le še polja, ki so bila kakor mrtva. Izživela so se v sadovih in sedaj so ležala opustošena kakor bojna poljana po bitvi. Nad njimi je včasih kriknila postolka ali pa so črni kavrani zagnali svoj zategli »kra, kra«. V dalji so jih robile od sončnih žarkov oblite Lendav- ske gorice. Nekaj topolov je stalo na njih in strmelo v nebo.

V sosednjem vozu so zapela dekleta. Ka- tica je stopila mednje. Bile so z Goričkega. Katica jih je spoznala po govoric. Tudi one so odhajale v Francijo, toda z veselimi obrazi, ne tako kakor Katica. V Franciji bodo zaslu- žile denarja, nato se bodo pa zopet vrnile domov, ne sicer bogate, pa tudi revne ne. Le pod očmi so imele temne kolobarje in sledove solza. Od doma se ločiti jim vendar ni bilo tako lahko. Človek nikdar ne ve, kaj se mu utegne zgoditi, morda se katera od njih ne bo več vrnila. Zato slovo ne more biti brez solza. Ko je vlak z njimi drvel z Goričkega, so pač čutili v srcu neko tesnobo, kakor se zgodi vsakemu človeku, ki prvič zapušča svoj dom in odhaja v nov svet. Goričko je s svojimi po- jočimi gozdovi in z jesensko zaspanimi polji, ki so kipela na položnih gričkih, tonilo v daljo, v dušah deklet pa je vstajala nova do- movina, Francija.

Katici je bilo mnogo težje. Zapuščala je dom z zavestjo, da se ne bo več nikdar vrnila,

da ni tukaj bitja, ki bo še kdaj po njej za- hrepenelo. Pripovedovala je dekletom svojo zgodbo, o materi, tujini, o svojih sanjah, a vendar tako, da jim ni podirala upanja v svetlo bodočnost. Itak bodo morale od razo- čaranja do razočaranja. Dekleta so jo tolažila, v srcih pa jim je samim začela vstajati bo- lestna žalost in dvom nad srečo v tujini. Mnog- ge izmed njih so že obžalovale, da so odšle od doma. Toda pred oči jim je stopila vsa beda, ki so jo morale trpeti pod domačo stre- ho, na tistem majhnem koščku zemlje, ki bi morda tri ljudi skromno preživljali, bilo jih je pa deset, vedno lačnih in nenasitnih. Lju- bezen, žrtev je tista, ki žene dekleta od doma v tuj svet, ljubezen do svojcev in do rodne grude, ki jo hočejo s svojimi žulji ohraniti. Za blagor svojcev žrtvujejo svojo lepoto, zdravje, mladost.

Da bi pregnale žalost, jim je Katica prigo- varjala, naj zapojejo. Postale so živahnije in so zapele nekaj poskočnih prekmurskih. Gori- čanke so znale celo nekaj madžarskih čarda- šev. Poskočni ritem njihovih pesmi se je zlivaj z enakomernim ropotanjem vlaka in ostajal za njimi. Nad vlakom se je spreletela jata div- jih gosi, ki so veselo klicale plule v južne kraje, k soncu. Za njimi so ostala prazna gnezda, plavajoča med šumečim trsjem.

Katica in vsa ta dekleta, dan za dnem od- hajajoča v Francijo, so take selivke. Mrzla beda jih tira iz gnezd v tujino, kjer je boğa- stvo in kjer si človek lahko prisluži kos črne- ga kruha.